

Bruinsbroekstraat, Galmaarden (gemeente Galmaarden)

Programma van Maatregelen

Auteur:

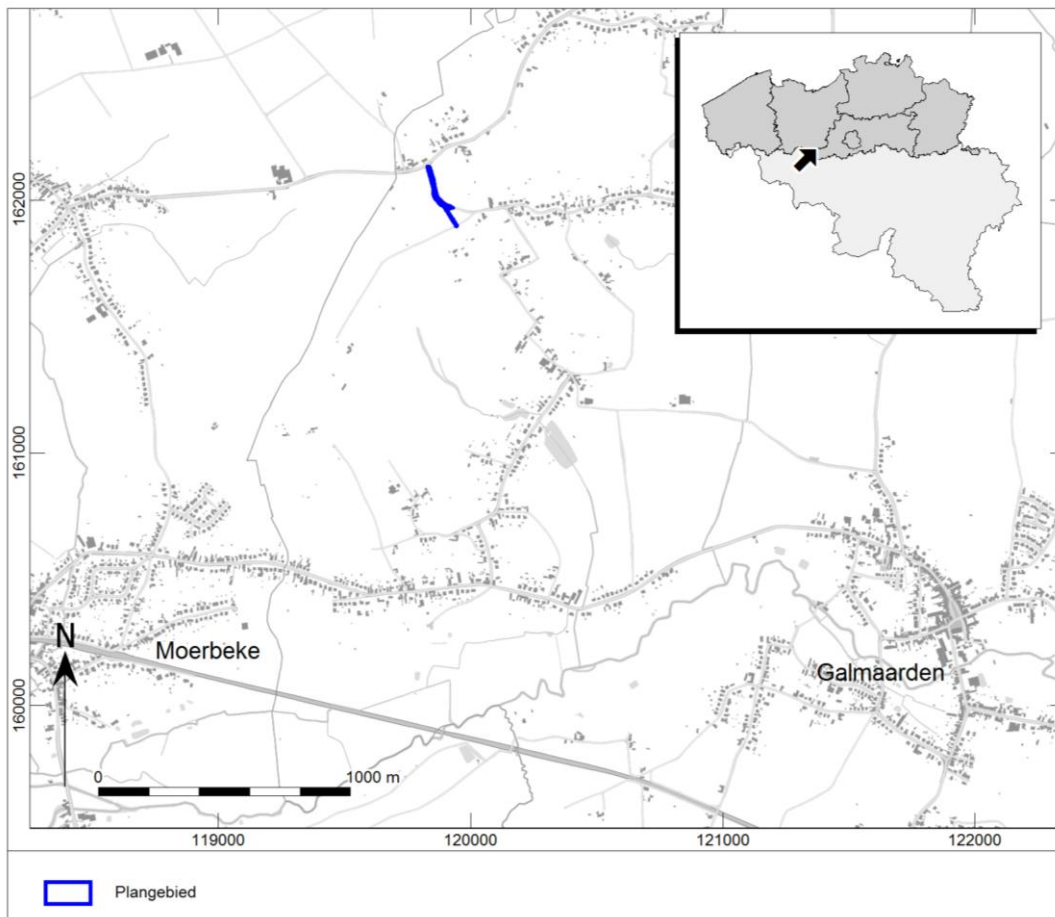
P. Valentijn (veldwerkleider, bureauonderzoek)

Autorisatie:

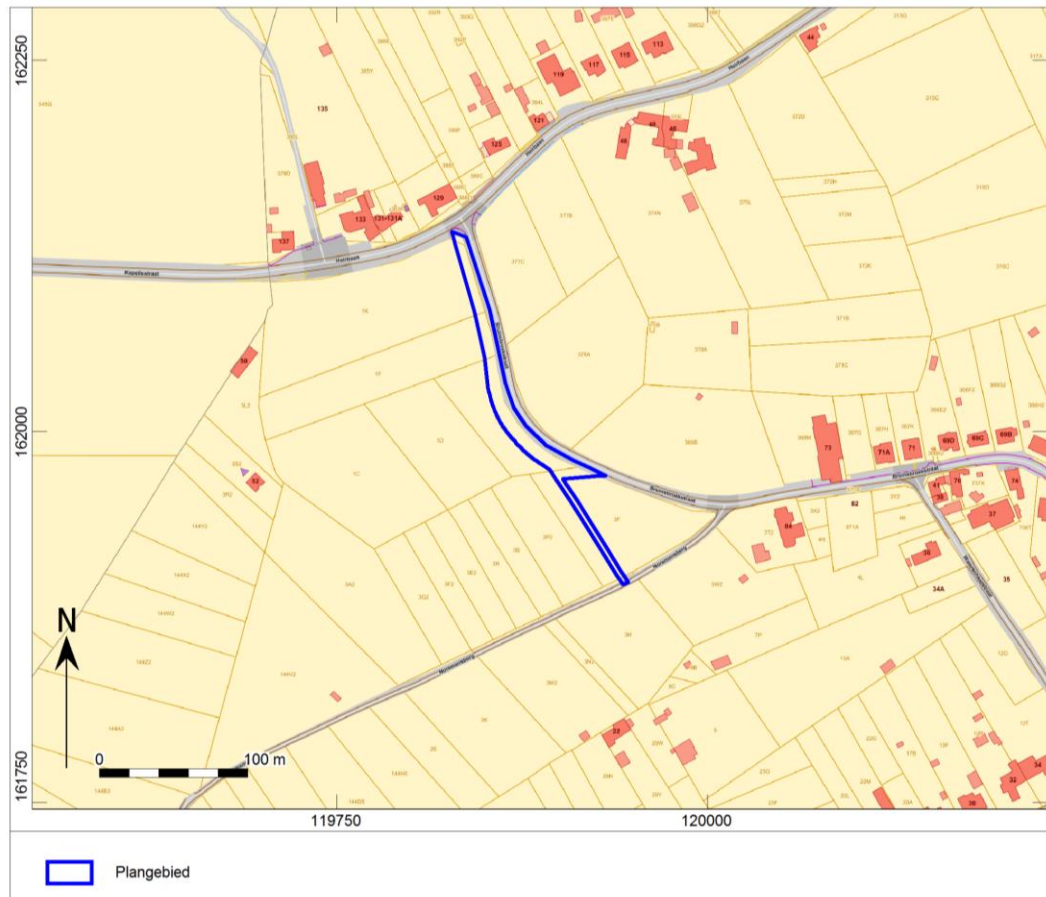
X.J.F. Alma (OE/ERK/Archeoloog/2016/00094)

1 Inleiding

In opdracht heeft Vlaams Erfgoed Centrum in december 2017 en januari 2018 een archeologienota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie Bruinsbroekstraat, Galmaarden (Afb. 1 & Afb. 2). De archeologienota bestaat uit een bureauonderzoek en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen maatregelen ter bestrijding van erosie.

Afb. 1. Locatiekaart van het plangebied.

Afb. 2. Locatie van het plangebied weergegeven op de Basiskaart Vlaanderen (GRB).

2 Het vooronderzoek zonder of met ingreep in de bodem

2.1 Het uitgevoerde vooronderzoek

In het kader van het vooronderzoek werd een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van de gegevens verkregen bij dit onderzoek kon de archeologische, historische, geologische en bodemkundige situatie zo beschreven worden dat duidelijk gesteld kan worden dat verder onderzoek geen kennispotentieel bezit. Het vooronderzoek kan dan ook als volledig worden gezien.

2.2 Aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed

De resultaten van het bureauonderzoek

Het plangebied is gelegen op één van de heuvels die gespaard zijn gebleven van de erosieve werking in de Dendervallei en die de oostelijke voortzetting zijn binnen het Pajottenland van de afdalende kamlijn van de Vlaamse Ardennen. De top van deze heuvel – de heuvel van het Moerbekebos-Raspaillebos – ligt op 107,5 m TAW. Het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen laat zien dat het plangebied van noord naar zuid een sterk verval kent, van ca. 104 naar 94 m TAW over een lengte van ca. 200 m.

Op deze top van de heuvel treft men dicht aan het oppervlak de Tertiaire zanden en kleien van de Formaties van Tielt en Gentbrugge aan. Tijdens de Saalien en Weichselien ijstijden werd dit landschap grotendeels afgedekt en genivelleerd met eolische sedimenten. In het onderzoeksgebied zijn dit leemafzettingen. Deze afzettingen hebben binnen het plangebied een dikte van slechts max. 1 m en zijn in de zuidelijke helft zelfs mogelijk afwezig.

De zeer geringe dikte van de Quartaire afzettingen is waarschijnlijk het gevolg van de sterke hellingerosie door de ligging van het plangebied op de heuvel van het Moerbekebos. Het stroomgebied van de erosie is vrij steil. De meest opwaartse percelen (zuidwestkant) worden op de potentiële bodemerosiekaart gesitueerd in een oranje zone (boderverlies van 5 à 10 ton/ha/jaar) terwijl voor het centrum van het stroomgebied wordt geschat dat het bodemverlies er tussen 10 en 20 ton/ha/jaar bedraagt (rode zone). Op

de actuele bodemerosiekaart is het gehele stroomgebied in een rode zone gelegen. Globaal is de kans op erosie dus groot en dit is dan ook de aanleiding van de geplande werken.

Het plangebied bevindt zich aan de ostrand van het boscomplex dat wordt gevormd door het Moerbekebos, Raspaillebos en Karkoolbos. Het complex maakte vroeger deel uit van het grote Kolenwoud, dat tijdens de Middeleeuwen sterk versnipperd is geraakt. Bij de opstanden van Gent en andere steden tegen het grafelijk gezag speelden bossen een belangrijke rol. Vele opstandelingen doken tijdens de grafelijke repressie onder in de bossen.

Op historisch kaartmateriaal is te zien dat het bos ter hoogte van het plangebied al halverwege de 18de eeuw grotendeels in cultuur is gebracht. Vanaf het einde van de die eeuw is het plangebied volledig in gebruik is als akkerland en dit blijft zo tot vandaag de dag. Historisch kaartmateriaal, luchtfoto's en het Digitaal Hoogtemodel geven geen aanwijzingen voor bebouwing of andere verstoring. Enkel langs de oostzijde van het plangebied ligt het ca. 2,5 m brede talud van de uitgeholde Bruinsbroekstraat.

In de omgeving van het plangebied zijn op basis van de CAI meerdere archeologische meldingen bekend. Deze laten zien dat de streek rond het plangebied – zoals het Vlaamse leemgebied in het algemeen – door de gehele geschiedenis menselijke activiteit heeft gekend, van de steentijd en metaaltijden, door de Romeinse tijd tot in de Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Het betreft echter enkel DHM-onderzoek (Bronstijd grafheuvels en mogelijke extractiekuilen), losse vondsten (Romeinse aardewerkscherven en munt ter hoogte van het klooster bij Atembeke), en cartografische en bouwhistorische objecten (een klooster en hoeves uit de Middeleeuwen en de Nieuwe tijd).

Op basis van het voorgaande kan de volgende specifieke verwachting worden gegeven voor het gehele plangebied:

- Een vondstniveau uit het Midden-Paleolithicum kan in de top van de Tertiaire afzettingen en in het Pleistocene, oorspronkelijk eolische leemdek worden aangetroffen, maar de resten zijn mogelijk niet langer *in situ* door agrarisch gebruik en/of hellingerosie. Een bodem in of onder het leemdek kan een indicatie zijn voor een vondstniveau – gezien de zeer geringe dikte van de Quartaire afzettingen is het echter mogelijk dat oudere bodems niet langer onderscheiden kunnen worden van de Bt-horizont in de top van de afzettingen. Een sporenniveau ontbreekt over het algemeen voor deze periode. De zeldzaamheid aan vondsten uit deze periode geven eventuele archeologische waarden een hoog kennispotentieel.
- Een vondstniveau uit het Laat-Paleolithicum en/of het Mesolithicum kan in de top van de Tertiaire afzettingen of het Pleistocene, oorspronkelijk eolische leemdek worden aangetroffen, maar de resten zijn mogelijk niet langer *in situ* door agrarisch gebruik en/of hellingerosie. Een sporenniveau ontbreekt over het algemeen voor deze perioden. De zeldzaamheid aan vondsten uit deze periode geven eventuele archeologische waarden een hoog kennispotentieel.
- Een sporen- en vondstniveau uit het Neolithicum tot en met de Middeleeuwen kan worden aangetroffen in de top van de Tertiaire afzettingen of het Pleistocene, oorspronkelijk eolische leemdek. Eventuele archeologische waarden uit deze perioden kunnen (sterk) zijn aangetast door hellingerosie en agrarisch gebruik. Door de spaarzaamheid aan historische bronnen en archeologische sites in de regio, bezitten archeologische waarden uit deze perioden een hoog kennispotentieel.
- Het plangebied is in de Nieuwe en Nieuwste tijd in gebruik als bos, weideland of landbouwgrond. Er worden dan ook geen sporenniveaus uit deze perioden verwacht, uitgezonderd incidentele sporen van activiteiten gerelateerd aan bovengenoemd landgebruik en de omliggende bewoning. Het kennispotentieel van dergelijke sporen is laag.

2.3 Impactbepaling

De geplande werken bestaan uit voorzorgsmaatregelen tegen erosie om maatschappelijke hinder te voorkomen en om verdere degradatie van de bodem te vermijden.

Ongeveer de helft van het oppervlak van het plangebied wordt gebruikt voor maatregelen waarbij in smalle stroken (1,9 tot 3,8 m) slechts de teelaarde wordt gewoeld of afgegraven, zoals een aarden dam en enkele grasstroken. Als gevolg zal de verstoring van archeologische waarden minimaal zijn. Bovendien is het kennispotentieel van een dergelijk smalle zone nihil.

In de overige delen van het plangebied zullen de verstoringen dieper gaan. Zo zal het talud naar de Bruinsbroekstraat geherprofileerd worden, waarbij door afgraving (max. 30 cm –mv, diagonaal) en herbepanting (max. 50 cm –mv, diagonaal) de verstoring in het horizontale vlak tot max. 100 cm ten westen van het huidige talud zal reiken. Ook komt er een buffergracht van maximaal 3 m breed, 1 m diep en 91 m lang, met 8 tussenschotten (1 x 3 m) die tot 40 cm onder de bedding worden ingegraven, en schanskorven op de oevers waarvoor om de 0,5 m paaltjes worden geplaatst tot 180 cm diepte. Tot slot, komt er over een lengte van 67 m een geprofileerde grasbufferstrook (gemiddelde breedte 5,5 m) met een afgewerkte hoogte van +0,20 tot -0,40 m ten opzicht van het oorspronkelijk maaiveld. Hiervoor wordt de teelaarde afgegraven tot maximaal 30 cm –mv en nadien teruggezet, wat de maximale vergraving tot 70 cm –mv brengt. Dit betreft dus de maximale diepte die niet over de gehele lengte van de geprofileerde strook wordt bereikt.

Het gaat hier om werken met een beperkte breedte en een klein oppervlak. Het aantal sporen dat men daarbinnen zal aantreffen zal daarom gering zijn. Bovendien zal door het agrarisch gebruik en de hellingerosie enkel de diepere sporen aangetroffen worden. Nu is op de droge leemgronden de informatiewaarde van een enkel spoor of een klein aantal sporen doorgaans beperkt, door matige conservering en een relatief diepe bodemontwikkeling. Men treft enkel de diepere sporen aan die gewoonlijk vondstarm zijn. Het zijn daardoor vaak de grotere opgravingen die op deze gronden een hoog kennispotentieel bezitten, omdat, juist door de lage vondstdichtheid, sporen gemakkelijk over een groot areaal in kaart kunnen worden gebracht en zo de structuur en ontwikkeling van (een gedeelte van) een cultuurlandschap gevolgd kan worden (uitzonderingen hierop vormen o.a. Steentijd vindplaatsen en bouwhistorische objecten). Dit zal in het plangebied dus niet mogelijk zijn, waardoor het kennispotentieel minimaal zal zijn.

3 Advies op basis van de resultaten

Gezien het gegeven dat de geplande werken in een groot deel van het plangebied binnen de bestaande verstoring blijft en dat de werken op de andere delen van het terrein slechts een beperkte omvang hebben, adviseert het Vlaams Erfgoed Centrum bvba geen verder onderzoek binnen het plangebied.

Ondanks het advies tot vrijgeven van het terrein, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. De civieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevalsvondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed.